

En Autobiografi af Etatsraad Frédéric de Coninck.

Meddelt og oversat fra Fransk af **Paul Hennings**.

Dronninggaard, 21 Juli 1807.

Jeg maa gøre Dem en Undskyldning, fordi jeg endnu ikke har besvaret Deres elskværdige Brev, og det saameget mere, som det var min Pligt at takke Dem for den Glæde, De gjorde mig med Deres fornøjelige Besøg. Naar der er gaaet saa lang Tid, inden jeg har opfyldt denne Pligt, da er Grunden den, at jeg har haft vanskeligt ved at fatte nogen Beslutning angaaende Deres Ønske om at erholde mit Levnedsløb; i og for sig er Sagen af saa ringe Betydning, at det synes mig ligegyldigt, om jeg opfylder det eller ej; men da De har fortalt mig, at det paa en Maade er Deres Kæphest, bør man jo tage Hensyn til sine Venners Svagheder; imidlertid beder jeg Dem kun betragte det nedenstaaende under denne Synsvinkel og ikke gøre nogen Brug deraf; min Forfængelighed spiller ikke ind her.

Min Familie stammer fra Antwerpen, og da denne By stod paa sin Blomstrings Højde, spillede den i dens Handelsverden en fremtrædende Rolle. En af mine Forfædre ægtede en Dame, der var Huguenot; han antog selv denne Religion, forlod sin Familie og Landet og bosatte sig i Frankrig. Ved Ophævelsen af det nantiske Edikt, flyttede denne Linie til Holland, og herefter ophørte enhver Forbindelse imellem Familiens to Gren. Den Gren, der var bosat i Brabant, var i Aaret 1765 endog uvidende om, at der eksisterede en hollandsk Gren. Jeg nævner dette Aarstal og denne Omstændighed, fordi de have haft afgørende Indflydelse paa min Skæbne og have lagt Grunden til min Formue.

Min Fader, der fødtes i Schiedam i Holland i 1692, kunde kun gøre Regning paa at erholde en ringe eller maaske slet ingen Arv efter sine Forældre; han rejste derfor i en ung Alder til Batavia og nedsatte sig, uafhængig af det indiske Handelskompagni, som Købmand der. 20 Aar af sit Liv tilbragte han her, men saa havde han det Uheld eller begik den Ubehændighed at vække Kompagniets Uvillie, saa han blev nødt til at

vende tilbage til Holland. Han kom dertil med en saa stor Formue, at han kunde leve af dens Renter, og ægtede her min Moder, som var Datter af Rapin-Thoyras, Forfatteren af Englands-Historien. Han bosatte sig i Haag, og her fødtes jeg den 5 Dec. 1740. Han sparede intet for at give sine Børn den bedste Opdragelse. I Aaret 1757 fik jeg Ansættelse i et engelsk Handelshus i Amsterdam; jeg havde baade Lyst til og Anlæg for Handelen, og da jeg vandt mine Chefers Venskab og Tillid, er det ikke umuligt, at jeg, naar de efter nogle Aars Forløb havde trukket sig tilbage og var vendt hjem til deres Fædreland for der at leve som Rentiers, kunde være kommen i Spidsen for det udmærkede Handelshus, om ikke en ulykkelig Kærlighed i Aaret 1763 havde tilintetgjort disse Fremtidsudsigter og alle mine Forhaabninger. Jeg var saa forelsket som man kun er det, naar man er 22 Aar gammel, og jeg var vis paa, at min Kærlighed blev besvaret; men den som jeg ansaa for min Ven og som var min Fortrolige, førte mig bag Lyset, han tog min Elskede fra mig, da han var rigere, end jeg var og nogen-sinde kunde gøre mig Haab om at blive. Jeg havde endnu ingen fast Stilling, og han havde en udmærket Forretning og uafhængig Stilling at byde hende; underligt er det altsaa ikke, at min Elskede fulgte sine Forældres Raad og maaske ogsaa sin egen Forfængelighed og gav mig Løbepas. Hun handlede sikkert baade rigtigt og klogt; men det gjorde ikke min Fortvivelse mindre, og da jeg ikke havde Sjælsstyrke nok til den Resignation, som fordres for med koldt Blod at se min Rivals Lykke, naar jeg blev i Byen og kom i de samme Kredse, men tværtimod mente, at Afstanden mellem os aldrig kunde blive stor nok, besluttede jeg mig følgelig til, ikke alene at forlade mit Fædreland, men ogsaa Europa. Af denne Grund kom jeg i August 1763 til København forsynet med udmærkede og indtrængende Anbefalingsbreve fra Folk i Amsterdam, blandt andre ogsaa til de da almægtige Grever Bernstorff og Moltke, hvilken sidste tilmed var Præsident for det [asiatiske] Kompagni. Da jeg hverken manglede Evner eller Kundskaber som Handelsmand, havde jeg Held med mig; Grev Moltke skaffede mig Ansættelse som Supercargo med Bopæl i China og det Hver

at lede Kompagniets Forretninger der. Alt var ordnet, mit Rejsetøj bragt om Bord, og jeg stod just i Begreb med at sejle afsted, da uventet en Associé i Handelshuset Fabritius & Wever opgav sin Stilling. Jeg var rejst hertil sammen med Fabritius, der kendte mig fra Holland, og da han ansaa mig for egnet til at erstatte denne Associé, som Huset nødvendigvis maatte have, gjorde han mig et fordelagtigt og for min Forfængelighed meget smigrende Tilbud. Fraværelsen fra Hjemmet og det nye Arbejde; — foruden at min Forelskelse savnede den Næring, som Haabet giver den — havde den sædvanlige Virkning ogsaa paa mig, idetmindste ansaa jeg det ikke længere for absolut nødvendigt, at der blev lagt et Verdenshav imellem min Elskede og mig. Fabritius' Forslag fandt derfor Gehør hos mig, jeg ansaa det for rigtigere at foretrække en definitiv og sikker Ansættelse i en Stilling, der passede for mig og hvor jeg kunde gøre mine Evner og Kundskaber gældende, fremfor at bosætte mig i China, hvor alt var nyt for mig, og hvor det i alt Fald var tvivlsomt og usikkert, om jeg vilde have Lykken med mig. Jeg søgte derfor min Afsked, og traadte ind i Huset Fabritius; men, ung som jeg var, havde jeg ikke tænkt paa at lade mig give nogensomhelst Sikkerhed for Opfyldelsen af de mig gjorte Løfter; da der gik nogen Tid, uden at Sagen blev berørt og jeg saa, at man havde udsendt Rundskrivelser til forskellige Handelsforbindelser, der meddelte, at den tidligere Associé havde trukket sig tilbage, uden at nævne mig som hans Efterfølger, krævede jeg Fabritius til Regnskab herfor; han havde i god Tro gjort mig sit Tilbud; men havde undladt at raadføre sig med sin Moder, der var Chef for Handelshuset, og hun nægtede at give sit Minde; men tilbød mig en forøvrigt god Stilling, hvis jeg som Underordnet vilde blive og lede Kontoret og Forretningen. Men dette stemmede ikke med min Ærgerrighed, og jeg følte mig ogsaa ydmyget ved, at jeg paa Grund af min for store Tillid og gode Tro var bleven holdt for Nar; jeg afslog derfor Tilbudet og bestemte mig til, hvis jeg ikke kunde finde noget bedre, enten at vende tilbage til Holland eller gaa til England.

Før jeg bragte denne min Beslutning til Udførelse, vilde jeg

dog forsøge, om jeg ikke kunde drage nogen Nytte af min Stilling. Jeg fik Mod hertil, fordi jeg saa, hvor liden Konkurrence jeg havde at frygte paa Grund af mine gode Forbindelser i Udlandet, saavel i Holland som i flere andre Lande, hvor Slægtninge af mig vare Købmænd. Jeg etablerede mig derfor i Løbet af 1764 for egen Regning, og jeg fik ikke Grund til at fortryde, at jeg gjorde Forsøget. Det lykkedes mig at knytte flere Forbindelser i Brabant, hvilket jeg hovedsagelig kan tilskrive den Omstændighed, at jeg bar samme Navn som en højtanset Slægt, der vel var uddød paa Mandssiden, men var beslægtet og besvogret med alle de fornemste og rigeste Familier i Landet; en Slægt, som jeg selv den Gang var uvidende om, at jeg nedstammede fra.

Jeg erfor paa dette Tidspunkt, at den danske Regering havde til Hensigt at gøre et Pengelaan. De første Forretninger jeg fik for mine brabantiske Venner, var at anbringe Penge for dem; thi de vare ikke Købmænd, og havde mange flere Penge, end de kunde bruge. Jeg sonderede derfor Terrænet og fandt Jordbunden saa egnet, at jeg, uden at søge andet Steds hen, troede at turde vove at tilbyde Regeringen en Million. Dette var den første betydeligere Forretning, som Danmark gjorde med Udlandet, saa dens Kredit var endnu ikke skabt og endnu mindre sikret, hvorfor man ogsaa var meget urolig for Udfaldet. Et saadant Tilbud var derfor ikke at foragte, og Grev Moltke, der var Lederen af alt, skyndte sig derfor ogsaa med at acceptere det; jeg erholdt en speciel kongelig Bemyndigelse til at gøre Laanet og rejste strax afsted forsynet med de nødvendige Fuldmagter. Alt dette var sket uden den daværende Commerceintendant, Baron Schimmelmans Vidende, og medens han, hvilket jeg ikke vidste, selv havde arbejdet for Sagen. Han havde tilbragt Sommeren i Hamborg, hvor han var dansk Gesandt og først ved sin Ankomst her til erfor han, hvad der imidlertid var gaaet for sig; men da han havde sine Jærn i Ilden i Amsterdam og laa i Underhandlinger med Clifford, smagte den Fuldmagt, jeg havde faaet, ham naturligvis ikke. Han gjorde de mest indtrængende Forestillinger, idet han hævdede, hvad der var rigtig nok, at naar man samtidig søgte to forskellige Laan,

et i Holland og et i Brabant, vilde de skade hinanden, og ved min Ankomst til Holland, fandt jeg derfor en Skrivelse, der tilbaged kaldte mine Fuldmagter og gav mig Ordre til at tilbagesende dem. Da jeg imidlertid havde givet Grev Moltke Beviser paa, at jeg var sikker i min Sag, vilde denne dog i det mindste have en Del af Æren ved et heldigt Udfald og vilde ikke have Skinnet af at have handlet letsindigt ved at overgive en ny, ukendt Mand Udførelsen af en saa vigtig Forretning; ej heller var han den Mand, der taalte Modsigelse eller at man ustraffet kom ham paa Tværs. Man søgte derfor at gaa en Mellemvej, Huset Clifford beholdt i Kommission at gøre Laanet; men jeg blev under Haanden associeret med dem, og det blev ved en formelig Overenskomst forpligtet til at overlade mig at gøre alle de Laan, som jeg kunde skaffe i Brabant og Flandern; paa Betingelse af, at jeg intet Skridt gjorde i saa Henseende i Holland. Det faldt mig lidt vanskeligt at faa Cliffords til at underskrive Kontrakten; men jeg havde af egen Erfaring lært, ikke at være for tillidsfuld; de underskrev kun modstræbende, og det var aldrig sket, hvis de ikke havde faaet bestemte Ordre dertil; thi de gjorde alt hvad de kunde forat formaa mig til at nøjes med deres Ord. Da denne Sag var bragt i Orden, rejste jeg i Slutningen af 1765 til Antwerpen. Min Fader havde overgivet mig alle de Papirer og Dokumenter, der beviste de to Familiers Identitet, navnlig den originale Korrespondance, som de to Grene havde ført med hinanden, inden de helt tabte hinanden af Syne. Det faldt mig derfor ikke vanskeligt at legitimere mig, og jeg blev modtaget og optaget i Familien med saa meget større Glæde, som mit Navn, skønt det dér kun eksisterede paa Spindesiden, var højt agtet. En anden Omstændighed bidrog imidlertid ogsaa væsentlig hertil; der var i Brabant en anden Familie af samme Navn, som paastod at tilhøre den Gren, hvoraf jeg var Ælling, og herom havde den anlagt en Sag, der alt havde staaet nogen Tid paa, og hvis Udfald vilde være af Vigtighed for Familien. De originale Papirer, som jeg bragte, bevirkede, at min Familie vandt Sagen, og da jeg ikke gjorde Fordring paa nogetsomhelst, blev jeg i høj Grad feteret, man gjorde alt for at faa mig til at nedsætte mig i

Antwerpen, og man gav mig at forstaa, at hvis jeg vilde træde over til den katolske Kirke, vilde jeg kunne hjemføre en Brud, udgaaet fra en af Landets fornemste Familier. Jeg benyttede mig af denne almindelige Begejstring til at arbejde for min Rejses Formaal. Ærkebiskoppen i Antwerpen var Barnebarn af en de Coninck, og han — saavel som alle de øvrige Medlemmer af Familien, af hvilke der endnu levede nogle kvindelige — ydede mig ivrigt deres Hjælp. De vare alle meget rige, havde udstrakt Kredit og stor Indflydelse i Landet; jeg opnaaede derfor ikke alene mere end jeg behøvede, men endog mere end jeg havde haabet; jeg havde det Held at fastslaa Danmarks Kredit i en saadan Grad, at jeg af dette Laan fik anbragt en meget betydelig Sum med en agio af fra 1—4 % over pari. Jeg knyttede samtidig flere Handelsforbindelser der, der senere kom mig til saa stor Nytte, at jeg tør sige, at jeg her lagde en yderst solid Grundvold til min Formue.

Jeg kom henimod Slutningen af 1766 hjem til København med en smuk Kapital i Lommen, samtidig med at jeg var bleven bekendt i Udlandet og havde skaffet mig en udstrakt Kredit. Ved min Hjemkomst gav Regeringen mig smigrende Beviser paa dens Tilfredshed med den Maade, hvorpaa jeg havde udført det mig paalagte Hverv. I Maj 1769 blev jeg udnævnt til Kongelig Agent og Enedirektør for Generalmagasinets Kontor. Dette havde som Følge af en uhæderlig Ledelse fuldstændig mistet sin Kredit; det lykkedes mig at bringe den paa Fode igen. Det indiske Handelskompagni var paa dette Tidspunkt i Tilbagegang og Octroien af 1732 var ved at udløbe; jeg beskæftigede mig i særlig Grad med det og var overbevist om, at alle de indiske Handelskompagnier i Europa, hvis Held udelukkende baseredes paa Særprivilegier, og som ikke havde andre Hjælpekilder end den Vinding, en vanskelig Handel, der paa ingen Maade stod i Forhold til Udgifterne ved den, kastede af sig, ikke i Længden kunde bestaa. Afdøde Grev Bernstorff var ganske enig med mig heri; men Fordommen var altfor stærk til, at han turde vove at røre ved dette „sanctum sanctorum“; hvad han under de forhaandenværende Omstændigheder kunde gøre, gjorde han imidlertid, ide.

jeg fik ham til i den nye Octroi at indsætte en Artikel, der lod en Dør aaben for lovligt at kunne drive Særhandel paa Indien. Da man ikke troede, at nogen Privatmand kunde eller turde vove et saadant Foretagende, mødte Clausulen ingen Modstand af Betydning; men jeg havde i Forvejen taget mine Forholdsregler, idet jeg var fuldt overbevist om, at den Rekognition af 8 % af Bruttoindtægten, som enhver fra Indien kommende Skibsladning maatte udrede til Kompagniet, og som saaledes var en fast og stor Indtægt for det, vilde, uden at det løb nogensomhelst Risiko, blive dets sikreste Indtægtskilde for Fremtiden, og samtidig med at København herved blev en betydelig Oplagsplads for indiske Varer, hidføre en hidtil ukendt Konkurrence, der vilde gavne Kompagniet for dets egne Indførslers Vedkommende, idet de derved vilde blive af langt bedre Kvalitet og i lige Grad gavne Landet, Handelen og Købmændene. I 1772 blev jeg udnævnt til Meddirektør i det nye Handelskompagni. Denne Stilling forøgede min Kredit og gjorde mig det lettere at organisere en Særhandel paa Indien; mit første og egentlige Formaal var hermed at gavne Kompagniet og at sikre dets fremtidige Bestaaen. Det var min Ærgerrighed herved at skabe mig et Navn og at bevise Interessenterne, at de ikke havde gjort noget daarligt Valg ved at vælge mig til Direktør, og jeg var saa meget desto ivrigere herfor, som det stod i Samklang med mine personlige Interesser, idet det kun kunde give min egen Forretning en forøget Blomstring. Men jeg havde ikke gjort Regning med den Virkning, som en uvidende og forstokket Blindhed, forøget ved Dumhed og Jalousi, formaar at frembringe.

Næppe var Handelen kommen godt i Gang, før jeg blev Genstand for den heftigste Forfølgelse. Man stemplede mig som Kompagniets Fjende og paaduttede mig Misbrug af min Direktørstilling og at jeg havde sveget de Interesser, der var mig betroede. Man dannede en mægtig Opposition for at tvinge mig til at træde ud af Direktionen. Mine Motivs Hæderlighed og Renhed i Forbindelse med mine Kollegers Bistand og Overbevisningen, om at man snart vilde yde mig Oprejsning, bevirkede, at jeg stod urokkelig og trodsede Uveiret. Dette skete virkelig

kort Tid efter; da de første Skibsladninger fra Indien ankom, og man fik Øjet op for den Fordel, som Kompagniet havde ikke alene af den ydede Kendelse, men ogsaa af at Konkurrencen bevirkede, at Kompagniets egne Varer opnaaede en højere Pris, fik Piben hos Interessenterne en anden Lyd. Dette Øjeblik benyttede jeg til at søge min Afsked. Jeg havde giftet mig i 1770, og min Familie var efterhaanden bleven saa betydelig forøget, at jeg — i Betragtning af den Tid Besørgelsen af mine private Forretninger tog mig — ikke kunde ofre længere Tid paa Kompagniets. Istedet for at jage mig ud af Direktionen, vilde man nu absolut beholde mig; men som sagt, det lod sig ikke bringe i Samklang med Interesser, der vare mig langt dyrebare. Interessenterne bevilgede mig nu paa en Generalforsamling en hæderlig Afsked, og det' indførtes i Protokollen, at man — alt det, der tidligere var sket, til Trods — var overbevist om, at jeg havde gjort mig højt fortjent af Kompagniet, og at man kun med Beklagelse bevilgede mig den ansøgte Afsked. Bortset herfra, var der endnu en anden Omstændighed, der fik mig til at fastholde Afskedsbegæringen; jeg havde skimtet Misbrug, der dreves af nogle Underordnede, men understøttedes og protegeredes af nogle Direktionsmedlemmer, hvorfor det var umuligt at hindre eller forebygge dem, ja endog at opdage Kilden til dem. Faa Aar senere bragte en Kasseangel, for hvilken man gjorde de uskyldige Direktører personlig ansvarlig, disse Misbrug for Dagen og retfærdiggjorde kun altfor meget, at jeg i Tide havde trukket mig tilbage.

Imidlertid vedblev min Forretning og min Formue at voxe i et saa uanet Omfang, at alle mine Ønsker i saa Henseende tilfredsstilledes; men Misundelsen hørte ikke op, og det var nær ved at jeg var bleven fuldstændig ruineret; men Herren være lovet, jeg undgik Krachet, og det lykkedes mig tildels at komme paa Fode igen.

Tilfreds med hvad der blev levnet mig, har jeg den Glæde at se mine Sønner træde ind i min Forretning og med Klogskab at lede denne overensstemmende med de solide og hæderlige Principper, som jeg har søgt at indpode dem, idet jeg

til dette Øjemed har givet dem en Række skriftlige Leveregler vedr. Konduite og Klogskab, som jeg med stor Glæde ser dem følge. Efterhaanden som min Formue voxede og jeg kunde være Medlemmer af min Familie til Nytte, har jeg søgt at drage dem hertil og sætte dem i Vej her i Landet, hvor jeg selv har fundet Lykken.

67 Aar gammel er jeg nu Chef for en Familie, der maaske er den talrigeste og den, der holder bedst sammen af alle i København, og jeg er Genstand for en Hengivenhed, som jeg søger at gøre mig fortjent til. Jeg har endnu næsten alle mine Aandsevner ubeskaaret, og jeg har faa af de Svagheder, som min Alder plejer at bringe med sig; jeg har begravet al min Ærgerrighed og har kun faa Sorger at bære paa. Jeg bærer ikke Nag til nogen og misunder ingen, jeg har fuldstændig glemmt enhver ubehagelig Erindring om nogle Mennesker, der har søgt at skade mig, og jeg tror med Rette at kunne sige om mig selv, at jeg intet har gjort, der har kunnet give dem Grund dertil; i ethvert Tilfælde tilgiver jeg dem af mit ganske Hjærte, og ønsker at de ogsaa vil glemme.

Faa Mennesker have i Sandhed saa megen Grund som jeg til at være taknemlig mod Forsynet for dens inangfoldige Velgerninger.

*

Ovenstaaende er meddelt efter en Afskrift, der tilbører Brevskriverens Brodersøns Søn, Kommandør Valdemar de Coninck, men hvoraf det ikke fremgaar, til hvem det originale franske Brev, der indeholder Autobiograüen, var adresseret.
